

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria 3. post Domin. 2 Aduentus. Declarat quam horribilis futura sit dies
judicij, quales eam præcessuræ tempestates, vt dies belli idcirco vocari
possit ac nocti comparari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

FERIA TERTIA.

DE HORRIBILI IVDICII DIE.

Partitio.

- I. De horrore diei iudicialis.
- II De ignorata illa & immeritoria noctis die.
- III De ignibus diei
- IV. De tempestate in quatuor elementis.
- V. De nominibus diei.

Memorare nouissima tua, atq; imprimis horrendum iudicij diem, & in aeternum non peccabis. Ecclis. 7.

FIGURA.

Deut. 23. **M**oyses Propheta, calamitates & infortunia, quæ Deus ingratisimo populo interminabatur, prophético spiritu cum prouideret, famem scilicet bellum ac ferorum animalium incursum, sermonem concludens, diem quo illa omnia euentura erant: diem perditionis, desolationis ac destructionis appellat. Sensu quidem litterali hic de Iudæorum calamitate flagellis que in eos euidraturus erat Deus, locutus est, at allegorice & figuratiue diem iudicij delineauit, quæ vere dies perditionis, calamitatum, miseræ ac totius mundi desolationis vastitatisque futurus est: diem in qua non nisi ignes conspiciuntur, non nisi tonitrua audientur, non nisi de morte erit sermo, non nisi de bellis agitur, diem, inquam, terribilis iudicij: cuius ut angustias, & lugubrem catastrophem explicare valeamus, & Paraclitum Spiritum, ac simul ad Deiparam Virginem confugiamus, ut ille gratia intellectum illuminare, hæc vero precibus apud Filium suum nobis patrocinari velit, salutationem igitur Anglicam eidem offeramus:

AVE MARIA.

Isai. 21. **I.** Euangelicus ille Propheta Isaias cum extoticam quandam visionem vidisset, eamque describeret; ita sermonem exorsus est: *Visio*

dira nuntiata est mihi, propterea repleti sunt lumbi mei dolore & angusta pariuientis, cor ui, cum audirem, conuulsus sum, cum uiderem, emarcuit cor meum, tenebre superfecerunt me. Quenam hæc potuit fuisse visio, quæ sanctum hunc Prophetam adeo confternari, terruerit, concuilerit? Viderat scilicet spiritu urbem Ierosolymitanam euertendam, ciues eius ferro delendos, bona ac facultates eorum diripiendas, altaria profananda & conculcanda, Sacerdotes iugulandos, & lapidem in ea non mansurum. Porro vnica hæc cogitatio in tantum eum perterruit, ut omni profus motu, sensu uoceque perdita mori sibi uisus sit.

At aliam longe terribiliore vobis hodie visionem denuntio, Auditores, ac nuntia multo tristiora affero: non vnã urbem, non vnã prouinciam, vel vnũ regnum desolandum, orbem euertendum, & in cineres ac fauillas redigendum. Visionem, inquam, cui similis nulla vnquam uisa est, in quam si vel tantum oculos conicio, vndique concutior ac tremo, comæ præ horrore arriguntur, expallesco, animus ac vox deficit, & languis instar glaciei congelascit. Visionem denique, quam priusquam exponã, exclamare cogor cum Propheta: *Ollam succensus, meo uideo; cer-* *leram. a.* no eheu diem ardentem, & flammescentem, incendio æstuantẽ, sed incendio nouo profusus & inaudito, incendio quod deuorabit, delebit omnia, quodq; & inas montium radices exuret. Hinc de eo bene scripsit Moyses: *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit Deut. 32.* usque ad inferni nouissima, deuorabitq; terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet. Merito igitur exclamem, O diem horrendam, funestam ac lugubrem! ò diem inter ceteros dies metuendam, ac terribilem! Atq; hoc eam nomine & Paulus nuncupat: *Terribilis quadam exspectatio iudicij est, qua* *Heb. 20.* *consumptura est aduersarios, bene ait, terribilis,* nihil namque tunc in mundo reperire erit, qd non horrorem ac metum incuriet, atq; ideo hoc eam schemate depinxit Gregor. Nisse- *Orat. 2. in* *aus: Illic namque irascetur iudex, elementa irra-* *1. c. Gen.* *cundiam præ se ferent, cœli furorẽ spirabunt, atque omnes omnino creatura aduersus hominem insurgent. Vere igitur dies terribilis, cui nulla vnquam*

vnquam similis exstitit, aut vllō vnquā tempore exstabit.

Ezechias Rex cum procaces minas, quibus Rabfaces præfectus militiæ Regis Assyriorum, sanctæ ciuitati Ierusalem, totique adeo regno Iudaico insultabat audisset, adeo consternatus & percutus fuit, vt scissis vestibus saccoq; indutus, ad templū se contulerit, palatiisq; præfecto & populi senioribus ad se vocatis, cilicio eos amictos ad Isaiā Prophetam miserit, cui hæc referrent: *Hæc dicit Ezechias, Dies tribulationis & increpationis, & blasphemia dies iste.* Si sola militis proterui procacia magnanimum hunc principem adeo percussit, vt diem illum angustiarum, tribulationis & terroris nuncupauerit: quo nos pacto consternari fas est, auditis comminationibus Iesu Christi, totius vniversi Iudicis, auditioq; nuntio vniversam rerum machinam evertendam & excindendam? An non hic inducere saccum oporteat, cineres assumere, & ad pœnitentiam recurrere? annon dies ille dies tribulationis, calamitatis & miseræ appellandus est?

Mardocheus Iudæus cum litteras ab Assuero Rege obtinisset, quibus ei in Persas Iudæis aduersantes scribendi licentia data erat, tradit Scriptura, ob quingentos vno die Persas in Susis internecone deletos, & decem de familia Aman in crucem actos diem illum diem vltionis appellatum esse; *Et constituta est per omnes provincias vna vltionis dies.* Quod si propter paucorum hominum necem dies illa, dies vltionis appellata est, quo nos quæso nomine horrendam illam iudicij diem nuncupabimus, in qua omnia sanguine maderibūt, in qua maxima edetur strages, in qua per omnes mundi angulos vindex gladius desariet? Vere igitur dies hæc dies vltionis ac vindictæ dicenda est.

Dauid Vares cum diei huius mentio incidisset, tantum eius horrorem terroremque esse ait, vt terra motu concutienda sit, ac totus orbis formidaturus. Audite verba eius: *Tu terribilis es, & qui resistit tibi: ex tunc ira tua, de cælo audi: un fecisti iudicium tuum, terra tremuit, & quieuit, cum exurgeret in iudicio Deus; quasi diceret: In die illa non homines quantaxat aut bestia, sed ipsa etiam ligna, ru-*

pes, petra, & quicquid in terra est, quamvis insensibile, tremet & pauebit.

Plura adhuc habet Sophonias. Scribit e- *Sophon. 1.*
nim tantum illius horrorem futurum, vt ipsi etiam Cæsares, Sampsones, Hercules, & quicumque viribus fere nobiles, instar folij trepidaturi sint. *Vox diei Domini amara, tribulabitur ibi fortis.* ipsi quin etiam Angeli percellendi, quod testatur Scriptura: *Et viri usque cæli commouebuntur.* & disertius multo Psalmographus: *Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini, à facie Domini iudicanti, omni terra.* Per montes illos liquidos, angelos, aut etiam homines vitæ sanctitate conspicuos intelligere possumus, qui omnes præ metu ac formidine trepidabunt.

Fidelium omnium pater Abraham, qui toties in S. Scriptura amicus Dei vocatur, cuique nullus vnquam virtute obedientiæ propriæque voluntatis resignatione par exstitit, cum rigidum hocce iudicium animo volueret, non medio ceter turbatus fuit, ac subito horrore percussus, *Cum sol occum beret, sopor irruit super Abraham, & horror magnus atque tenebrosus inuasit eum: apparuit clibanus ardens, & fumans, & lampas ardens.* Quæ verba sanctissimus Augustinus exponens ait: *Serm. 14. de temp. & Clibanus ardens & fumans, signifi. at diem iudicij, in quo erit fluitus & stridor dentium, in quo erit vltionis & lamentatio, & tarda pœnitentia quando mouebuntur fundamenta montium, & ardebit terra usq; ad inferos.* *Psal. 103. cont. 3.*

Vnus ex amicis Iob cum amarum hunc & lugubrem diem in mentem reuocaret, frigidus sudore perfusus, animique angustia pressus dicebat: *In horrore visionis nocturna quando solet sopor occupare homines, paucor tenent mentem, & tremor & omnia ossa perterrita sunt.* Magnus Pontifex Gregor. in hunc Prophetam commentatus, verba hæc scitissime iudicio extremo adaptat. Bene autem mihi Iob visus est diei huius memoriâ horrorem visionis nocturnæ appellasse; coincidit enim hæc appellatio cū verbis Prophetæ Sophonias: *Dies ira dies illa, dies tribulationis & angustia, dies calamitatis & miseria, dies tenebrarum & caliginis.* Horrenda profecto epitheta ac nomina metum ac formidinem pauidis incutientia, dies denique tremenda ac formidanda.

Hæc

Hæc est enim dies, cuius si iugem memoriam haberemus, in æternum nullis Deum criminibus offenderemus. Nostræ huic asserptioni accedit Sapiens: *Memorare nouissimam tuam, & imprimis horrendum iudicij diem, & in æternum non peccabis.* Huic vobis horrorem pluribus hodierna concione describam, cumq; vt semper ante oculos geratis, auctor & suator ero; & quoniam dies hæc, dies confusionis ac perturbationis est, cõfuse etiam, nulla seruata certa materia, ac sine vilo ordine procedendum est: vos tantum benignas aures accommodate.

II. Nullus nostrum est, Auditores, quin sciat, idq; suadente fide, præter particulare vniuscuiusq; iudicium, quod singuli, anima corpore iam egressa, subeunt, & in quo animæ aut condemnantur, vel æterna beatitudine dignæ iudicantur, esse & aliud vniuersale atque generale, in quo omnes omnino homines vnium in locum collecti pariter iudicantur. Sed quoniam id die aut qua hora futurum sit, penitus ignoramus: neque enim vili id à nobis ratione sciri potest. Est namque dies, cuius ortus non à solis directione, non à motu cœlorum, non à causis naturalibus, non à necessitate indissolubili immutabilique, neq; fato, quibus omnibus vniuersa scientia naturalesq; rationes innituntur, sed pure, simpliciter, immediateque à Dei summi omnium rerum directõris voluntate dependet: ille enim agens quoddam liberrimū est; quod in operibus cogi aut violenter compelli nõ possit; de quo apud Psalmistam scriptum legimus: *Deus ultionum Dominus, Deus ultionum libere egit.*

Miraculum illud naturæ Aristoteles, qui res etiam profundissimas subtilissimasq; ingenij bolide explorauit, nunquam eatenus pertingere potuit, vt mundi initium inuestigare, aut eius nouisse originem potuerit: adeo vt dicere coactus sit, ab omni hunc æuo & ab æterno existisse. Porro si summus ille Philosophus mundi initium & ortum ignoratit, multo magis finem illius & interitum: cum vtrumque ab eadem profus causa dependeat, & humani caprum ingenij longe excedat. Quod igitur sublimis Aristoteles nequit comprehendere, quis, quæso, no-

strum id intelligere aut inuestigare præsumat?

Nullus enim Scripturæ locus est, è quo aliqua de eius certitudine haberi certitudo possit, sed omnes eiusdem libri docet, secretum id penitus esse & inscrutabile: ait namq; Malachias: *Ecce venit Dominus Deus exercituum, & quis poterit cogitare diem aduentus eius?* Zacharias vero: *Et erit dies vna, qua nota est Domino, non dies neq; nox.* Ac post vtrūque Euangelistæ: *De die illo vel hora nemo scit, neq; Angeli in cœlo, neq; Filius, nisi Pater.*

Lucas Euangelista, qui etiam de Apostolorum gestis luculentissimum commentarium conscripsit, refert primos illos Ecclesiæ Doctores, Apostolos cū huiusce rei certi esse cuperent, idque à Domino, curiositati satisfaciendi ergo, sapius postulassent, acriter ab ipso reprehensos ac taxatos fuisse, hisque castigatos verbis: *Non est vestrum nosse tempora vel momenta, qua pater posuit in manu sua.* Perinde ac si diceret, nolite curiose hoc inquirere, nolite de rei huius incertæ certitudine anxij esse, quam nec Angeli nec ipse filius Dei norint.

Scio quidem, fuisse olim Rabinos quosdam Hebræorum, qui de huius quasi rei certitudine adepta gloriabatur, de quibus consulere est Galatinum; & Picum Mirandulanum. Credebant enim, mundum, quod sex diebus cum omnib. omnino creaturis à Deo conditus fuerit ac perfectus, ad sex annorum millia duraturum: eo quod mille anni in Scriptura aliquoties pro die vno capiantur (vt in illo Psalmi loco: *Mille anni oculos tuos, tanquam dies hesternæ qua præterit, adeo vt qui sex dierum spatio conditus esset, sex quoque dierum, id est, sex mille annorū spatio euoluto esse desineret, ac tum etiam iudicium fieret: Id autem tradunt ex Prophetia cuiusdam Eliæ, quæ in Talmud, in tractatu de Sanedrin capit. Halec, & in tractatu de idololatria, capit. Libne, & in tractatu de Sabbatho relata est. Sed doctissimus Genebrardus, Aruernorum decus, ac Sorbonæ nostræ lumen, eos erroris redarguit, & validissimis iuxta ac doctissimis rationibus euincit, non fuisse illam prophetiam Eliæ Thebitæ, quem nos vt Prophetam tenemus ac*

fufcipimus, fed alterius cuiusdam recentioris Cabaliftæ nugiuenduli, qui fuis fimul & nobis hac ratione conatus eft imponere: tandemque ex fententia omnium fanctorum Patrum, & conformiter opinioni meæ concludit, diem hunc nemini omnino mortaliū cognitum eſſe.

Quod cum ita fit, dico, diem hunc adeo funeſtum ac terribilem fore, vt, ſi eum homines comprehendere valerent, nullus omnino inter eos reperiretur, etiam audaciſſimus, animiq; inuictiſſimi, qui non timeret, ac concuteretur: Ioannes Apoſtolus, qui diuina duntaxat reuelatione, eum perfectum habebat, cum vidiffet ſcilicet iudicem flammantibus & igniuomis oculis ſciatillantem, & cuius ab ore anceps gladius prodibat, adeo perterritus fuit, vt exanimis in terram corruerit. Quid hoc audio, Deus bone. Ecce dilectus Deo diſcipulus, Chriſtiſque corculum, variis cœlitus prærogatiuis dotatus, quique ſupra pectus Domini in cœna recubuit, cum diem hunc nonniſi in ænigmate contemplatur, tremiſit, pallēſcit ac tantum non emoritur.

Ipfemet Redemptor noſter Chriſtus, cum Apoſtoliſ de hoc die loquens, inſolita eam quadam loquendi ratione depingit: *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi.* Eritne igitur hæc maior Domine, quam ipſa tribulatio diluuij, quam vniuerſa terræ ſuperficiēs aquis cooperta cum vniuerſis orbis incolis atque animantibus, ſenſit? ane maior, quam afflictio ſodomitarum ac Gomorrhæorum, quando quinq; ciuitates cœleſti incendio deſagrarunt? ane horribilior quam Ægyptia, in qua fluij in ſanguinem conuerſi ſunt, in ſerpentes virgē, vrbes in ranarum paluſtra commigrarunt, atq; omnes totius regni primogeniti ab Angelo exterminatore occiſi interiire? eritne crudelior clade maris rubri, in qua Pharao cum vniuerſo exercitu in momēto ſub vndis ſepultus pœnas dedit? Sine dubio. Nam talis tunc tribulatio erit, qualis non fuit ab initio mundi, & qualem ſe quiſquam vidiffet vel audiuiſſet non meminit.

Erit igitur tunc, non dico dies, ſed obſcuriſſima quadam nox tenebris obſita denſiſſi-

mis, qua nihil amplius promereri dabitur, diei nocti nox, inquam, de qua loquutus videtur Baſiliana angelifta: *Venit nox in qua nemo poteſt operari;* Ioan. 9. nox denique, quam ſub parabola inuolu- *Matth. 13.* cris Dominus ſpectandam dedit, in qua de operariis in vineam miſſis eſt ſermo: idque diuerſis diei horis, ſed qui omnes cum nox ingrueret, & tenebræ eſſent, mercedem ex pacto acceperunt. Denotat hæc parabola, quādiu vitæ huius dies durat, nos à magno illo patrefamilias Deo, diuerſis temporibus & omnibus ætatis horis, in Eccleſiæ vineam mitti, vt dignos in ea pœnitentiæ fructus faciamus: at quamprimum vt mortis iudicij extremi nox ingruit, laborandi finem fore, amplius promereri non licere, pœnitentiam acceptam non eſſe, & ſtrenuos tunc operarios mercedem ex condito recepturos: *vt re. 2. Cn. l. c. priat vnusquisq; prout geſſit in corpore ſuo, ſicut bonum ſiue malum.*

Inſinuauit id etiam aliquomodo Pſalmo-graphus, cum diceret: *Exibat homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam vſq; ad v. ſperam;* ideoque quādiu dies eſt, operandum eſt, nec a bonis operibus ceſſandum, at meritorum meſſis colligenda: nam cum ſuprema iudicij nox aduenerit, amplius laborare aut promereri non licebit.

Apoſtoli cum tota nocte piſcati nihil prædiſſent, Domino ſuperuenienti dixerunt: *Tota nocte laborantes, nihil cepimus.* Scio quidem hæc de obſcura nocte & tenebroſo peccati ſtatu intelligi, in quo dum quis detinetur, nihil meritum aut virtutum comprehendere poteſt. Sed quid ni & de obſcura iudicij nocte id intelligi queat, in qua fruſtra ingemiſcemus, omnis ſpes inanis erit, pœnitentiæ irrita, in qua bona deſideria nihil lucri afferent, nihilq; amplius promereri poterimus, in qua nullus indulgentiæ, miſericordiæ, aut gratiæ locus? Hoc vobis cum cogitate peccatores, nam quamuis tunc tota nocte laboreris, ploreris, ingemiſcatis, lamentemini, nihil capietis: Operamini igitur dum tempus habetis, dum ſol in axe eſt, dum dies durat, & cogitate noctem ad operandum penitus inutilem eſſe.

Hæc enim videtur nox, de qua Salomon locutus eſt: *Solis autem illis ſuperpoſita erat gratia.* Sap. 17. *in nox*

Apo. 1.

Matth. 24.

Gen. 7.

Gen. 19.

Exod. 8.

Exod. 14.

Dies ex-
tremi iu-

uis nox imago tenebrarum qua superuentura erat illi, in qua spiritus sibilans, aut inter spissos arborum ramos uisum onus, aut vis aquae decurrentis nimum, aut sonus validus praecipitantiu petrarum, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus echo, defecim es faciebat illis pra timore. An non nox haec imago noctis est illius horrendae, de qua hic loquimur, noctis inquam, in qua petrae inter se collidentur, montes ad inuicem concutientur, animalia ululabunt, homines lugubriter ingemiscent, voces horribiles audientur, ac tristia spectacula videbuntur, quae cunctis terrorem incuriant: *presentibus hominibus pra timore & expectatione, qua susperuenient unius forbi.*

Luc. 21.

Luc. 21.

Anne recordamini noctis illius, quam nobis in parabola Seruator descripsit, in qua sponso ad nuptias veniente, clamor factus: cum quo virgines prudentes, sumpto secum oleo, ad nuptias ingressae sunt, fatuae vero, oleo destituta, exclusae. In nocte hac veram noctis extremi iudicii imaginem contemplantur, in qua non nisi clamores, ululatus, voces lugubres ac lamentabiles audientur. Erit quippe nox illa, in qua animarum nostrarum sponso, Iesus eadem ad aeternae beatitudinis nuptias introducturus veniet: & tunc, quae prudentes exstiter, quarum scilicet lampades oleo instructae sunt, id est, quae animam multis virtutum ornamentis condecoratam habuerint, magno cum honore ad optatas illas agni nuptias admittentur, at stolidae, id est peccatores, quarum lampades extinctae erunt, igne scilicet charitatis non colucentes, nec oleo bonorum operum secum sumpto, fores oclusas inuenient, neue ad beatitudinis nuptias intrabunt. Neque enim tunc olei coemendi, meritum coaceruandorum, poenitentiae que agenda tempus erit: vitae dies ad operandum conceditur, nox vero ad operandum inepta.

Mat. 13.

Quamdiu Hebraei in deserto & inculta solitudine subsistebant, singulis diebus, praeterquam Sabbatho, manna caelitus decidebat. Docemur his, diuinae misericordiae manna, quamdiu in mundi deserto degimus, magna copia, idque singulis vitae diebus operi destinatis, decidere: at in extremi iudicii die,

qui instar Sabbathi futurus est, ac veluti omnium rerum quies, ne micam quidem misericordiae ad nos descensuram, nec ullam tunc gratiam, aut indulgentiam expectandam esse. Regia quidem haec figura, ecce & aham.

Sex annis continuis agros excoli olim voluit Deus, septimo vero anno omnes nouales esse & ab aratione quietem habere, *sex annis* Exod. 23. *nis seres agrum tuum, septimo sabbatum terra erit.* Denotabat hoc conscientiae nostrae agrum, sex annis, id est, sex vitae huius aratibus, diligenter excolendum, ac bonorum operum semente conferendum: sementis autem haec, virtutes sunt, merita, ac poenitentiae fructus. His enim annis euolutis septimus adueniet, nempe sabbatum illud aeternum, in quo nihil amplius laborare, promereri, pati, iudicare poterimus, & in quo omnia sancta piaque exercitia finem accipient, *A modo iam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis.* Ideoque magno nos affectu Paulus *mo-* 2. Cor. 6. *net, & etiam arg; etiam adhortatur, ut dum tempus acceptabile habemus, dum dies salutis adhuc in horizonte est, bonum operemur. Sed nocte hanc relinquentes, diem discutiamus, ac tragicum illum diem, de quo nouos & nunquam auditos conceptus producamus.*

Exod. 23.

Apo. 14.

2. Cor. 6.

III.

Psal. 31.

Prophetae ille Rex ac regum Propheta Dauid, cum diei huius mentionem faceret, de eo non secus ac de diluio quodam locutus est, *Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno, verum tamen in diluio aquarum multarum ad te non approximat.* Perinde ac si diceret, Nunc quidem o aeternae Deus, omnes sancti nostri patrocinium suscipiunt, tibi que pro nobis supplicant, sed ubi horrenda & procellosa illa dies aduenerit, cum nimirum omnes furoris tui aquae exundabunt, nemo pro nobis intercedere presumet. Reuocat hoc & aliud mihi in mentem quod refert Plutarchus.

Cleon vir in rebus gerendis industrius, *In tractatu de iis, qui rep. gerunt.* cum ad reipubl. gubernacula suscipienda euocatus esset, omnibus notis & consanguineis vnum in locum vocatis ait, omnem sese nunc amicitiae, familiaritatis ac sanguinis memoriam iuraque deponere, ne fortasse caeco quodam erga eos affectu abductus a iustitiae tramite & a quo diiudicando desistere-

187.

ret. Idem hic de Iesu Christo dicere velle videtur Pfaltes, qui à Patre suo ad vniuersum hunc mundum iudicandum vocatus, omnes amicos, dilectos ac sanctos vnum in locum colliget (*Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius*) priorique amicitiae ac pristino amori valedicere quodammodo videbitur, ne quam posthac ab eo gratiam, aut indulgentiam expectent. Hoc nempe est, *In diluio aquarum multarum ad te non approximabunt.*

Diluuium inquam penitus nouo, atq; horribiliori illo, quod tempore Noe orbem submersit, non enim adit tunc arca, quae hominum reliquias vndis eripiat: sed erit diluuium ignis & flammarum exundantia, quo nomine id Daniel Propheta nūcupauit, *Fluuius ignis rapidusque egrediebatur de ore eius, atque idem quidem qui supra Dauid, ignis ante ipsum precedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.* Ecquod Deus immortalis, illud erit diluuium, ecquae conflagratio? longe profecto terribilior quam incendium Sodomiticum. Terribile quidem fuit, quinque ciuitates igne caelesti deflagrare, vnoque pariter incendio in fauillas redigi, sed erit, mihi credite, horribilior, eodem tempore videre Asiam cum Africa fumantem, Europam cum America deflagrantem, & per quatuor mundi angulos & cardines Vulcanum laxatis habenis debachantem.

Loth vxor cum Gomorrhæum incendium curiosius respectando vidisset, adeo repente exhorruit, vt in statuam salis cōuersa, infensibilis, immobilis ac sine vita permaneret. Et sane, nullum omnino hominem esse existimo, qui ea quae in extremo iudicio euentura sunt, fulmina inquam, atque orbis totius incendium respiciens attentiusque contemplatus, non percussus, vitæ rationem ac mores mutet, atq; instar statuae in rerum mundanarum affectu, gustu, sensuque immobilis & omnis sensus expers non reddatur.

Ioannes Babylonis excidium desolationemque in Apocalypsi prænuntians, tam horrendam eam ac tragicam futuram esse ait, vt omnes transeuntes tanta rerum atrocitate vertigine, ac casu percussi, cineribus ca-

put conspergendo, aeraque lamentis gemitibusq; implendo, dicturi sint, *Va, va, ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes, vna hora deolata est.* Quid igitur dicturi sunt homines, cum non vnus horum, sed longe breuiori spatio, vastam illam mundi urbem in cineres & fauillam redactam conspiciant? quos tunc gemitus, quas lachrymas, quos vtilatus edent? quanta tunc omnium erit anxietas, quanta angustia?

Ipse quin etiam Redemptor noster Ierosolymitanæ ciuitati appropinquans, eiusque desolationem excidiumque præfagiens, lachrymas effundere vberim coepit, itaque eiusdem sortem querulis vocibus deplorare: *Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique, & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt & non relinquent lapidem super lapidem.* Saluator, ecce, noster vnus vrbis excidio ruinaque in tantum permouetur, vt lachrymas fundat, gemat & ploret, tu autem effrenis peccator in omnia scelera effusus, nõ moueberis aut flecteris, cum generalem & communem vniuersæ mundi machinæ vastitatem ac ruinam conspiceris. Veniet enim, eheu! tempus, quo vniuersus orbis vallo arctissimo circumcingetur, omnia pessum ibunt, omnes ingulabuntur, ignis per omnia inualescet, mors vbique grassabitur, omnia denique ad terram prosternenda sunt, nec lapis super apidem mansurus. O excidium sanguineis lachrymis deplorandum? ô igne, ô diluuium!

Vere igitur tunc diluuium aquarum multarum, plurimarum inquam miseriarum, existet (hac enim nomenclatura sæpius miseriarum, & calamitates in sacris libris appellantur,) quando nimirum summus ille Deus, summus iudex, ac vindex, furoris sui atque indignationis catarractas hactenus oclusas relaxabit, vt vniuersum terrarum orbem diluuium inuoluet. Nam quemadmodum torrens rapidissimus, diu obicem & repagula passus, adeo tandem excrescit & augetur, vt claustra effringens, repagulaque supergressus, omnia circumquaque cooperiat, & fata læta bouumque labores vnico momento atque impetu destruat: ita quoque rapidus ille

ille ac violentus diuinæ iustitiæ torrens, iam enim à quinque annorum millibus, aut amplius in superno ille habitaculo retentus est, idque per obicem & remoram quam diuina misericordia obicit, perrepagula quæ Dominica crux, ac sanctorum omnium intercessio opponunt, sed in tantum nouis quotidie aquis accedentibus inflatur, vt in supremo tandem iudicio magna vehementia & impetu erumpens, vniuerso mundo cladem & interitum sit allaturus. Hunc mihi conceptum Isaïas propheta suggestit dicens, *Ecco valdus & fortis Dominus, sicut impetus aquarum multarum inundantium, atque apertius adhuc Dauid, In diluuium aquarum multarum.* Hoc igitur mente volue anima mea, ac vide, ac hoc te diluuium inuoluat.

Ceterum torrens ille adeo violentus & impetuofus existet, tantisq; insurgens tempestatibus, vt Iob omnes mundi huius miseria, calamitatesque enumerans, easdem vt leuissimas ac velut nullius momenti, earum respectu duceret, non secus ac si quis aquæ guttam cum vasto Oceano compararet. Earum, itaque magnitudinem admiratus, ait, *Cum v. x. paruum stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius inueniri? Vocat ecce afflictiones mundi huius, inter quas numerantur pestis, fames, bella, aliæque calamitates, quæ Deo exacerbato cuius eueniunt, non nisi guttam. Quid? Omnia ne hæc o Iob, non nisi stilla sunt cum iis quæ tempore iudicii euentura sunt comparata? quantus igitur miseriarum ille Oceanus erit quantumque diluuium?*

Referam & alia longe mirabiliora, in illa etiam die ingens illa procella & tempestas ingruet, de quatories Psalmographus locutus est, *In circuitu eius tempestas valida.* Quando enim Iudex ille ad iudicium venturus est, tempestas, & fragores eius erunt velut antecambulones, tonitrua veluti tubam instabunt, & fulgura coruscationesque lateri eius non secus ac laterones astabunt. Et alibi, *Sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes, ita persequeris illos in tempestate tua, & in ira tua turbabis eos.* Symbolum quoque suum huc conferat, Iob, *Ap-*

Tom. 4. B. ff. Aduent.

prehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas.

Hem quænam tempestas, quænam procella! erit profecto illa toti orbi communis, & quocumque terrarum diffusa, perque omnia elementa defauiet, tempestas scilicet in mari, tempestas in terra, tempestas in aere, deniq; per omnia mundi climata dispersa. Quod diductius non nihil in singulis declarabo. Erunt igitur tempestas in mari: tunc namque venti carceribus suis erumpentes, perque Neptuni imperium laxatis habenis debachantes mille naufragia causabuntur, fluctus concitabunt, aquas in altum tollent, Oceanum incendunt, vndarum gurgites celo tenus eleuabunt, eosdemque eleuatos ad ima barathri depriment, piscibus horrorem incurient, adeo vt vndis relictis, ac liquido habitaculo, præ metu amarescentes, anhelantesque in littore expiraturi sint. Ipse quoque maris sonitus & mugitus fluctuum, repercussioque reciproca adeo horribilis erit, vt homines ea audita propemodum sint emortituri, *Arescentibus hominibus præ confusione sonitus maris & fluctuum, & in Psalmis, sonuerunt & turbata sunt aqua: item alibi, viderunt te aqua Deus, viderunt te aqua, & timuerunt, & turbata sunt abyssi, &c. item alio in loco, Non me demergat, Deus meus, tempestas aqua.*

Non minor quoque tempestas erit in terra. Tot namque in ea motus, concussiones, agitationesque erunt, vt montes ad terram prosternendi sint, arces & extructiones in sublime euolaturæ, totus denique orbis sedibus mouendus mutuaque collisione evertendus: dicit enim Euangelium, *Erunt motus magni per loca.* Quæ tunc concussiones per omnia mundi loca existent? omnia nempe à sedibus imis & ab ipsis fundamentis mouenda sunt, testatur id Psalmista, *Moueantur omnia fundamenta terra, & alio in loco, Moueatur mare, & plenitudo eius orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo.* Cuius rei rationem subnectit, *Quoniam venit iudicare terram: iudicabit orbem terrarum in iustitia & populos in æquitate.* Porro motus hi adeo vehementes erunt, vt terra sedibus mouenda sit locoque cessura: de quo hoc Isaïæ testimonium

P nium

nium habemus: Super hoc caelum turbabo, & movebitur terra de loco suo propter indignationem Domini exercituum, & propter iram furoris eius: item Ieremiae. Vidi montes & ecce movebantur, & omnes colles conturbati sunt, intuius sum: & non erat homo, & omne volatile caeli recessit: aspexi, & ecce Carmelus deformatus, & omnes eius urbes destructae sunt à facie Domini, & à facie ira furoris eius. Atque omnium gravissimum Ioannis in revelationibus, Et terra motus factus est magnus, quilibet nunquam fuit, ex quo homines fuerunt super terram.

Tempestas in aere. Tempestas quoque non minor in aere. Omnia enim tunc in tribus illis regionibus sublunariis in motu & tumultu eruat, prodibunt tunc ex illis fulgura, conruinationes, tonitrua, fragores, grandinumque copia: Illuxerunt fulgura eius: omni terra, videtur & commota est terra: item, Misit sagittas suas & dissipavit eos: fulgura multiplicavit & conturbavit eos, & in Apocalypsi. Et facta sunt fulgura, & voces, & terra motus, & grando magna: & mox eodem in libro, Et facta sunt fulgura, & voces, & tonitrua, & terra motus factus est magnus & grando magna sicut talinum descendit de caelo in homines. Quid igitur in die illa tremenda facturus est homo, in die illa procellosa, quod te conferes? mare conscendes ut enauiges? sed ipsum tempestatibus horrendis infestum erit, deerunt etiam naves quae exstructae erunt, ipsi quin etiam pisces incendium deitantes pelagus deserent, & abditos recessus quaerent: per agros discursus vagabundus & pauidus: non poteris, fulgura enim & tonitrua capiti tuo superimminebunt. At nondum hic finis.

Ignis quoque elementaris tempestatem experietur, ille namque extra sphaeram & orbem recedens omnia haec inferiora consummet: Ignis ante ipsum praecedet, & inflammat in circuitu inimicos eius. Quos hic inimicos intelligit ipsos primarium peccatores: scriptum est enim, Odisti omnes qui operantur iniquitatem, ipsas etiam bestias, plantas, terras, & ceteras creaturas, aquas omnes ignis deuorabit, eo quod peccatori in peccatis quodammodo laenocinatae sunt, atque instrumenta peccatorum & scelerum fuere: *Pluet super*

peccatores laqueos, ignis & sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum, quoniam iustus Dominus, & iustitiam dilexit. Haec namque creaturae, eius iustitiae executrices erunt, Ignis grando, nix, & glacies, spiritus procellarum, quae faciunt verbum eius. O dies, & tempestas! o procella, qualis ab initio mundi visa non fuit! nam Aegypti plagae vero omnes comparatae ludicrum quid ac propemodum nihil esse videntur. Aegypti siquidem flumina non nisi in sanguinem mutata sunt, ac pelagus & Oceanus tunc ignis naturam induet: in Aegypto non nisi tenebrae spissae fuerit, at hic sol vultum reget caligine amictus, luna quoque deliquium patietur, stellae adhuc lumen non dabunt: illic soli primogeniti ab Angelo percussione occisi sunt, hic vero omnes homines, vna cum bestiis interibunt. Nō satis tibi erit o tempestas quatuor elementa concutere? ulteriusne etiam progredieris?

Sine dubio, Auditores: nam ad ipsos usque caelos eadem pertinet, omnesque globos caelestes concutiet, atque huc trahere possumus verba illa Davidis, & in iram tua turbabunt eos, & maxime Isaiæ, apertius illud innuēris: *Super hoc caelum turbabo.* Porro tam horrenda tempestas haec in caelestibus orbibus grassabitur, ut omnes caelestes influxus cessaturi sint, caelorum motus finem accepturus, stellae caelo casurae, ipsi quoque spiritus eosdem orbis dirigere atque impellere soliti, pauore & formidine percellendi, sol obscurandus, luna sanguineum colore assumptura, planetarum denique lumen negaturi. An non igitur horrenda haec tempestas erit, cum nimirum virtutes caelorum movebuntur? A deo ut vere, dies tempestatum appellari possit, cum per vniuersa & per omnes mundi angulos eadem grassatura sint.

Toties de his olim locuti sunt Prophetae, & imprimis Ezechiel, *Erumpere faciam spiritus tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit, & lapides grandes in ira in consumptionem.* Dicit plurali numero tempestatum, quia nulla tunc tempestas erit, quae non grassabitur, & nullus locus in quo non grassetur, in caelo nimirum, in aere, mari & terra, perque quatuor mundi cardines. Post hunc prodeat Daniel magni quoque

Psal. 95.
Psal. 5.

Ex lib. 1.
Tres dies nobiles.

que nominis Propheta, *Quasi tempestas veniet. & Nahum, Dominus in tempestate, & in turbine via eius.* Omnes ecce diem hunc tempestatem vocant. Exclamare itaq; vere possum: ô diem sanguinolentum, funestum, terribilem! diem quem luculentioribus adhuc epithetis Scriptura insigniuit!

Sophonias enim Propheta de eodem agens, vocat illum diem ire, calamitatis & miserie: iræ, inquam, sanctissima namque Trinitas tunc sæuierit & excandescet, cum furore scilicet descendens, ad vniuersum mundum diiudicandum; Angeli quoque exacerbati erunt, hominibus enim adesse & opitulari desinent: cœli etiam iracundiam præ se ferent, cursum namque suum abruptent, ac volui desinent: elementa quia etiam furorem videbuntur induisse, ignis enim continuo ardebit, aër tonitrua edet, Oceanus insurget & spumabit, terra tremet, irataque nullum amplius fructum gremio suo effundet, demones adhæc furent, quia omnes tunc infernalibus abyssis prodibunt, vt in nos desuuant: totus denique mundus indignari videbitur, quidquid enim hic reperitur, peccatoribus bellum mouebit, iustitiam & vindictam de tot tantisque peccatis deponens. Vere igitur dies iræ, dies calamitatis. Nullæ namque tunc supererunt vrbes, arces nullæ, aues garrule desinent, animalia solitudinem deserent, torus denique orbis non nisi incultum quoddam & sterile desertum videbitur. Brit adhæc dies miserie. Vbi que namque animalia vlulabunt, homines eiulabunt: hic paties ad terram concidet, illic integritum fundamentis palatia terræ motu concuellentur, flamma summa montium cacumina transcendet, grando per agros sæuens fata prosterneat, cadauera quoque varia per terram sparsa videbuntur. Dies igitur miserie & calamitatis, quia tunc demones solutis vinculis in homines insurgent, Angeli furorem induent, sancti qui nobis auxiliati sunt hæctenus, indignabuntur, & homines æternis suppliciis addicentur.

Tres sunt dies notabiles. Ideo quoque dies indignationis & furoris appellatur, quod tres sint dies penitus admirabiles. Primus est dies vitæ huius, quia interea dum hic vitam ducimus, indignatur

interdum Deus, interdum vero, cum visum fuerit consolationes abundanter immittit; nonnunquã castigans, nonnunquam etiam gratia sua demulcens. Secundus dies perfectam, puramq; pacem habet, benignitate refertus est, ac non nisi delicias continet, ille autem nõ nisi in cœlesti beatitudine habebitur, vbi perfectum & liquidum gaudium & exultatio obtinetur. At tertius iram solum & indignationem continebit, dies videlicet extremi iudicij, & iram adeo grauem & atrocem, vt Propheta verbis eam se exprimere posse diffidat. *Quis nouit potestatem ira tua? & præ timore iram tuam dinumerare? Porto implemet tantam eam futuram putat, vt mente illam voluens in terram se prosternat, oculisque in cœlum sublatis, ad Dominum conuersus, & lachrymans exclamet: Domine ne in furore tuo arguas me, neq; in ira tua corripias me.*

Non minus eandem exhorruit Propheta Abacuc, vt mori se malle testatus sit, quam hunc iudicis furorem experiri: *Audiui & conturbatus est venter meus, a voce contremuerunt labia mea, ingrediatur putredo in ossibus meis & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis.*

Dies hæc aliis adhuc in Sac. Scriptura nominibus indigetatur, Iob namque Propheta iudicij dies vocat eam diem belli & certaminum, *Qua præparauit in die pugna & belli.* Quidni & huc trahantur verba Psalmographi, *Obumbrasti super caput meum in die belli.* Quam graue porro & cruentum hoc bellum, ex verbis eiusdem Iob colligi posse videtur, cum id absolute bellum velut per antonomasiam, nullo alio addito vocabulo, appellet, *Memento belli, nec ultra addas loqui:* perinde ac si dixisset, Vltimum hunc conflictum in mente tantum habe, ad iudicij huius certamen te præpara, deque nullo alio conflictu esto sollicitus.

Et vere dies hæc, dies belli, stragis & sanguinis, dies, quæ toti orbi rupta pace bellum indicet, atque ideo in huius rei signum, tubæ per sepulchra regionum perstreperent, & clangorem bellicum edent, ast adeo horribilem, vt ad imos vsque Antipodas audendus sit, & ad illius auditum quidquid hic in terra est, prosternendum. An non profecto admirabile fuit ad solum Hebraicarum

tubarum sonitum muros Ierichuntinos ad terram conidere, & Israëlitis aditum hac ratione patere: at longe, mihi credite, erit admirabilius, ad primum buccinæ iudicij clangorem videre concidentes pyramides excelssimas, montes altissimos tremere, inferni claustra referari, mortuos sepulchris egredi, ac totum omnino mundum metu concuti.

Iud. 6.7.8. Gedeon Manassites, qui quadraginta annorum spatio Israël iudicauit, Madianitas, collis inter se lagenis flammantibus, tubisque perstreptibus in fugam egit, fugientesque profligauit. Dux hic typus fuit Seruatoris nostri Christi, qui iisdem prorsus armis in die iudicij inimicos debellabit; Matthæus ait: *Mittet Angelos suos cum tuba & voce magna.* Ioannes vero: *Septem Angeli qui habebant septem tubas, preparauerunt se ut tuba canerent.* Sophonias quoque: *Dies tuba & claroris.* Hæc quidem quoad tubas; de igne etiam euidens est: *Ignis ante ipsum procedet.* & alibi: *Ignis in conspectu eius exardescet.* Equibus manifeste apparet, Gedeonem illum Christum in flamma, & buccinæ strepitu mundum debellaturum. Quid agitis, Christiani? nondum trepidatis? nondum expalescitis? nondum vobis genua labant, arre-ctæque horrore comæ?

Exod. 20. Cum Deus Legem suam in monte Sinai, anno mundi 2453. Moyse daret, fulminaque, tonitrua, coruscationes, fragores, procellæ, turbines ventorum, & tubæ circumquaque audirentur; in tantum populus consternatus fuit, ut præ metu ac formidine propemodum exanimaretur. Quid igitur vos agitis, Auditores, quando in valle Iosaphat, præcurrentibus flammis, præuio furore & tubarum sonitu, procellisque ingruentibus, non lex aliqua, sed mortis & condemnationis sententia in impios pronuntiabitur? atque imprimis flammis, quæ non secus atque olim vndæ diluuij, altissimorum montium fastigia quinq; cubitis transcendunt, ut ex Augustino colligere est.

Hæc item dies, vocatur dies Domini: *Prope est dies Domini, dies Domini veniet crudelis,* ait Isaias, & Ioël, *Magnus dies Domini & terribilis.* Sophonias autem: *Iuxta est dies Domini,*

dies ira, dies illa dies tribulationis. & Apostolorum principes, *Dies Domini sicut fur.* Ioannes vero in Apocalypsi, *dies Domini magnam* nuncupauit. Luculenta profecto testimonia, quæ hoc ei nomen assignent: sed cur factum putamus, ut hoc nomine diceretur? res ad oculos patet, & demonstratio placebit, ut arbitror, omnes vitæ huius dies, nostri sunt, eosque impendere quisque potest prout sibi videtur: legimus enim in Sacris litteris: *Ducunt in bonis dies suos,* dicit suos, ut ostendat, annos, menses, dies, horas, omniaque vitæ huius momenta nostra esse, & quia nostra sunt, eadem vel virtutibus vel vitiis incumbendo nos posse traducere. At dies iudicij non nisi Domini futurus est, quem ille totum sibi seruabit, ut in eo vindictam de peccatoribus secundum beneplacitum sumat, atque est hoc sane quam æquissimum.

Nam quoniam suum potentia diem habuit, nimirum cum vniuersam hanc rerum machinam ex nihilo conderet, & misericordia suam, quando ex mera bonitate benignitateque humanum genus, quod propter delicta morti ac damnationi perpetuæ obnoxium erat, morte liberauit, necesse quoque est, ut & iustitia habeat suam. Deinde cum infinita illius bonitas viginti vel triginta dierum millia plus minusve, secundum vitæ huius dimensionem, nobis communicaret, gratiam suam interea nobis communicaret, misericordiam & clementiam ostenderet, an non rationi maxime consentaneum est, vnum ut sibi ad minimum è tot millibus die referuer, quo delicta nostra ingratitudeque puniat, opera examinet, suamque iustitiam exerceat? dies autem ille, dies iudicij futurus est, hunc ille sibi delegit, hunc destinauit, ut in nos iræ tela detorqueat.

Agite igitur, Recordamini nouissima vestra, & in æternum non peccabitis. Recordamini, inquam omnia, quæ horrido illo die euentura sunt, perpendite angores quos patiemini, cum vos vndique obsessos & circumvallatos intuebimur: ante vos aderit ignis, à tergo patens orci gula, à latere adstabunt horrenda illa daemonum monstra. Si enim Elizæi puer, cum Domini ædes ab hostibus

4. Reg. 6. hostibus obsessas videret, exclamavit: *Heu, heu, heu, Domine, quid faciemus?* quomodo vos trepidare ac pallere par est, cum vnde-
 quaque vos hostes obsidebunt? Anne deli-
 tescere cupietis? sed illi fulmine deflagra-
 bunt: arces locaque munitiora adire? sed
 eadem ad terram iacebunt prostrata ac diru-
 ta: per agros euagari? sed fulmina capiti su-
 perimminentia impediunt: denique ab immi-
 nenti vos plaga tueri? sed frustra. Quamob-
 rem optime ac sapienter consulenti credite
 Salomoni ac nouissima vestra semper ante o-
 culos gerite, atque ita fiet, vt à peccatis tuti
 futuri sitis.

Et sane quis adeo effrons, tamque proffi-
 gata audaciæ futurus est, Domine, qui te of-
 fendere præsumat, à quo se iudicandum no-
 uit? quis peccare audeat horrendum hunc
 diem iugiter mente voluens? diem, inquam,
 in quo omnia quæ in mundo sunt, igne con-
 sumuntur, quæ in cælo, mouebuntur, quæ
 que in abyssi, in apertum prodibunt diem,
 quo ira & furore æstuet, quo homines pa-
 uebunt, omnesque creaturæ tremunt & pal-
 lescent: diem iræ, calamitatis, & miseræ, di-
 noctem porius obscurissimam & tenebris
 obsitam, cum in eo lucidissima illa mundi
 fax extinguenda sit, luna defectum passura,
 stella obcurandæ, lumenque negaturæ: di-
 em adhuc caliginosum, in quo præter frago-
 res, tonitrua fulguraque horrenda nihil au-
 dicitur. Quamobrem, Domine, animarum
 nostrarum Redemptor, gratiam præsta, diei
 vt huius iugiter in nobis memoria vigeat,
 reque rogamus, tunc vt nobis digneris suc-
 currere, & nostri in die illo calamitatis pa-
 trocinium suscipere. Salua nos è diluuiio hoc
 furoris per humanitatis tuæ arcam, sis ani-
 marum conductor, nosque à naufragio in
 die illo horrendo, die tempestatibus & pro-
 cellis infami defende. Et quoniam dies hic,
 etiam dies belli vocatur, in quo torus terra-
 rum orbis confliget & decertabit, tu sum-
 me exercituum Deus, gratiam concede, vt
 victoriam tecum consequi, deque mundo ac
 æmouibus triumphare mereamur, ac te
 velut ducem laureati coronasque victoriæ
 gestantes sequendo, in cælesti habitaculo,
 tibi bene gesta præmium, ipsam nimirum bea-

titudinem, qua cælestes fruuntur, percipere
 valeamus: quod concedant nobis qui iustos
 coronaturi sunt Pater, & Filius, & Spiritus
 sanctus. AMEN.

FERIA QVARTA.

DE IVDICE, QUI HVIC IVDI-
 cio præsidebit.

Partitio.

- I. De Iudice tremendo.
- II. Quis futurus Iudex.
- III. Qui eius assissores.
- IV. Qua seueritas eius dem.
- V. Quis illius comitatus.
- VI. Quam eius vox horribilis futura.

Memorare nouissima tua, & imprimis
 iudicium, ac iudicem qui omnes iudica-
 turus est, tibi propone, & in æternum
 non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

Propheta Daniel, is, inquam, cuius sapien-
 tiam quinque olim potentissimi Reges
 suspexere, Nabuchodonosor scilicet. Euilmerodach
 & Baltasar, Chaldæorum Monarchæ,
 Darius Medorum, & Cyrus Persarum reges;
 postquam carceres, leonum lacus, aliaque in-
 numerata mala sustinuisset; super omnes tan-
 dem regni Babylonici Satrapas, ad imperij
 gubernacula capessenda, iustitiamque vni-
 uersis administrandam, euectus est. Penitus
 hanc historiam consideranti in mentem ve-
 nit, Christi Redemptoris nostri fortunam
 hic & casus designari: illi enim postquam in
 tyrannico hoc mundi regno carceres, mille
 ærumnas, supplicia, tormenta, ipsam deni-
 que crucem ac mortem subierit, tandem a-
 liquando supra totius vniuersi principes sub-
 limabitur, vt viuorum simul ac mortuorum
 iudex constituatur, ac iudicio huic vniuer-
 sali cum plenaria & absoluta auctoritate
 præsit. Hac de re hodiernam concionem in-
 stituam.